

תרגילון מספר 1

העימותים בגבול ישראל – רצועת עזה

מדריך אחראי: יהודה יוחננוף

תוכן עניינים

1 הקדמה

2 רקע

3 התארגנות ברצועת עזה

4 היערכות צה"ל

5 מהלך האירועים

6 סטטיסטיקת ירי תלול-מסלול

7 הרוגים ופצועים

8 עתירה לבג"ץ

9 פיצוי בהתאם לתקנות מס רכוש וקרן פיצויים

10 ההסברה והמערכה התקשורתית בעת העימותים

הקדמה

ב-30 במרץ 2018 החלה סדרת עימותים, שכללו הפגנות המוניות ברצועת עזה, ליד הגבול הישראלי. הפגנות ומהומות אלו, הנקראות בפי הפלסטינים "צעדת השיבה הגדולה" (בערבית مسيرة العودة الكبرى) קוראות להתיר לפליטים פלסטינים ולצאצאיהם לשוב לשטח ישראל. ההפגנות נועדו להפגין גם נגד הסגר על רצועת עזה ומעבר שגרירות ארצות הברית בישראל מתל אביב לירושלים. במסגרת ההפגנות מתעמתים פעילים ומחבלים פלסטינים עם כוחות צה"ל בסמוך לגדר המערכת סביב רצועת עזה. אלפי פלסטינים מתקרבים לגדר, תוך שחלקם מיידיים אבנים, ומשליכים בקבוקי תבערה ומטעני חבלה. במקביל מעת לעת נערכים ניסיונות לחבל בגדר ולעבור אותה אל הצד הישראלי וכן ירי נגד כוחות צה"ל ששומרים על הגבול, בחסות האלימות.

האירוע הראשון במהלך העימותים היה ב-30 במרץ 2018 (יום האדמה). צה"ל ומשמר הגבול נערכו בכוחות מתוגברים בציר הוברס סביב רצועת עזה ופעלו מול הפרות סדר אלימות וניסיונות לפגוע בהם. האירועים נמשכים מאז, וכוללים גם שיגור עפיפוני תבערה מרצועת עזה לישראל במטרה להצית שטחים ישראליים מעבר לגדר. כתוצאה מכך התרחשו מאות שריפות בעוטף עזה ואלפי דונמים של שדות ועצי חורש נשרפו. בנוסף לירי צלפים לעבר המפגינים הגיב צה"ל בירי טנקים לעבר עמדות חמאס וג'יהאד אסלאמי והפצצות של מטוסים ומסוקים.

בנוסף לעימותים לאורך הגדר ושיגור בלוני תבערה, שהתקיימו לאורך כל התקופה, פרצו מפעם לפעם הסלמות קצרות, שהתבטאו בירי רקטות ופצמ"רים לעבר ישראל, ותקיפות של חיל האוויר ברחבי רצועת עזה.

היקף ההרוגים והפצועים הפלסטינים בהפגנות הוא הגבוה ביותר בסכסוך הישראלי-פלסטיני מאז מבצע צוק איתן. נכון ל-16 בינואר 2019, נהרגו באירועים, על פי הדיווחים מעזה, 187 פלסטינים. מתוך ההרוגים כשליש הם אנשי זרועות צבאיות או מנגנוני ביטחון של ארגוני טרור וחצי בעלי זיקה לארגוני טרור, וכשישית אזרחים חסרי זיקה ארגונית. כמו כן, נפצעו כ-17,000 פלסטינים, רובם משאיפת גז מדמיע ומיעוטם מאש חיה שנורתה על ידי חיילי צה"ל כאשר ניסו לעבור את גדר הגבול. לצה"ל חייל הרוג אחד ועשרה פצועים.

לאורך כל התקופה התקיימו מגעים עקיפים, בתיווכה של מצרים, בין ישראל לחמאס, במטרה להרגעה נקודתית במקרים של ירי רקטות והתקפות חיל האוויר, וכן להגיע להסדרה לטווח ארוך יותר. כמו כן הייתה מעורבת במגעים קטר, שמימנה, באישור ישראל, אספקת דלק לרצועת עזה והעברת כספים למימון פעילות ממשל חמאס.

רקע

מ-1996 מתקיימת מדי שנה ביום העצמאות צעדה של פלסטינים ישראלים בגבולות ישראל בשם "צעדת השיבה". צעדה זו נועדה לציין את הגירוש או הבריחה של מאות אלפי-פלסטינים במהלך מלחמת 1948, וקוראת לזכות השיבה. בעקבות הטלת הסגר על רצועת עזה עלו חששות בדבר צעדה של תושבי עזה, המונים כ-2 מיליונים, לעבר הגדר שהוקמה מסביב לרצועה. כבר ב-2011 הייתה התארגנות לקיום צעדות שיבה בעזה, בגדה המערבית, בגבולות ישראל הצפוניים עם סוריה ולבנון ובתוך ישראל עצמה. בהפגנות אלו אלפי פליטים פלסטינים סורים קראו לזכות השיבה, מהם כ-4 נהרגו מירי צה"ל. הפגנות התרחשו גם בבקת אל-גרביה, יפו, כפר קאסם וטייבה.

התארגנות ברצועת עזה

יש הזוקפים את יוזמת ההתארגנות בשנת 2018 לזכות פוסט בפייסבוק שכתב אחמד אבו ארתימה, פעיל חברתי ועיתונאי עזתי, שבו תהה מה יקרה אם אלפי עזתים, רבים מהם צאצאי פליטים, ינסו לחצות את הגבול ולהגיע לבתי אבות אבותיהם, כשהם אינם חמושים. לפי חסן אל-כורד, ממארגני הפעילות, עומדת מאחורי היוזמה ועדה שבה חברים 20 איש, רובם אנשי שמאל אך גם נציגים המזוהים עם חמאס. בראש הוועדה עומד ח'אלד בטש, איש הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני. בפועל לאחר חילוקי דעות עם המארגנים המקוריים, השתלט שלטון חמאס על ההתארגנות לאחר התחלת העימותים, בשביל ללחוץ על ישראל. חמאס מימן את ההסעות ואת האוהלים, אך למרות זאת נמנע מלקחת אחריות מלאה על האירועים, שאף שבאירועים תהיה השתתפות של כל הפלגים והקפיד על כך שהסיסמאות יעסקו בשיבה ויונפו רק דגלי פלסטין ולא דגלי וסמלי חמאס.

בצמוד לגדר אשר מסביב לרצועת עזה, הוקמו מאהלים כמחאה על הסגר ובדרישה לזכות השיבה. במאהלים אלו במהלך השבוע מתרחשות הפגנות, חתונות, ריקודים ומשחקי כדורגל וארוחות ציבוריות. במאהל מונפים שלטים בעברית ובאנגלית כנגד פעילות צה"ל בתגובה להפגנות.

במהלך השבוע שקדם לאירועי "צעדת השיבה" היה גידול במספר החדירות מרצועת עזה לישראל. להערכת המרכז למורשת המודיעין החדירות התבצעו בעידוד חמאס (או לכל הפחות בהעלמת עין מצדו), לשם העלאה מבוקרת של המתרחות עם ישראל".

חמאס ארגן נסיעות חינם באוטובוסים לאזור הגבול והעמיד לרשות המשתתפים אוהלים, מזון ושתיה, ואינטרנט אלחוטי. מתאם פעולות הממשלה בשטחים הזהיר את בעלי חברות האוטובוסים העזתיים מהשתתפות באירועים, אך חמאס כפה על בעלי החברות להסיע מפרי סדר לגדר וזאת באמצעות איומים, מעצרים, ושליחת נהגים מטעם הארגון שהשתלטו על האוטובוסים. על-פי דובר צה"ל,

חמאס שילם לפלסטינים על-מנת שאלו יתקרבו לגדר בנוסף להשתתפות של מחבלים מוכרים.

במהלך העימותים והפרות הסדר הפלסטינים ביימו וזייפו פציעות ונפגעים, על מנת שאלה ישמשו כתעמולה נגד ישראל.

היערכות צה"ל

צלפי ימ"ס דרום פועלים בעימותים בגבול ישראל-רצועת עזה (2018-2019).

כוחות צה"ל בגזרה תוגברו באוגדה 162 ומספר יחידות מחיל הרגלים, בהן חטיבת גבעתי, וגדודי הנדסה קרבית. טנקי מרכבה הועמדו בכוננות. מאחורי קו המגע של צה"ל נפרשו שוטרי מג"ב. צה"ל פרש סביב מוקדי החיכוך עשרות צלפים, בהם צלפי יחידות מיוחדות, שמטרתם לנטרל באופן מדויק מחבלים פלסטינים שינסו לבצע ירי או הנחת מטעני חבלה בחסות ההפגנות, ומתפרעים פלסטינים שינסו לחבל בגדר או לחדור לשטח ישראל. [29] חלק מהצלפים צוותו עם מתעדים מבצעיים בעלי מצלמה עם עדשת זום טלסקופית, על מנת לתעד ולהפיל את המטרה לפני שמתבצע ירי לעברה. מערך הצמ"ה חישף את השטחים בסמוך לגדר המערכת והציב גדר תיל נוספת מאחורי גדר הקבע. [30] כמו כן, הצטייד צה"ל באמצעים לפיזור הפגנות, בהם אלפי רימוני גז מדמיע ורחפנים המאפשרים לנטר את המהומות מלמעלה ובעת הצורך להטיל רימוני גז מדמיע על המתפרעים. באמצע מאי החל צה"ל להפעיל גם רחפן שפיזר על המפגינים שקיות עם "מי בואש".

מהלך האירועים

מהומות יום האדמה

בבוקר 30 במרץ 2018 החלו עשרות אלפי פלסטינים להגיע לשישה מאהלים שהוכנו מראש לאורך גבול הרצועה עם ישראל. במאהלים עצמם היו פעולות מחאה והפנינג משפחתי. אל הגדר הגיעו צעירים שיידו אבנים ובקבוקי תבערה והבעירו צמיגים. צה"ל הגיב בירי אמצעים לפיזור הפגנות, וירי צלפים כלפי מי שהוגדר על ידו כ"מסיתים מרכזיים". באחד המקרים תפס כוח של צה"ל סמוך לגדר ילדה בת 7, שלטענת צה"ל נשלחה לשם על ידי חמאס, והחזיר אותה להוריה. במקרה אחר תועד צעיר בן 18 שנורה בגבו ונהרג כאשר התרחק מהגדר. במהלך היום זיהה צה"ל ניסיונות לירי לעבר חיילי צה"ל בחסות המהומות, ובערב חוסלה חולייה בת 4 מחבלים שניסתה לבצע פיגוע ירי לעבר חיילי צה"ל בצפון הרצועה.

בסוף היום דיווחו הפלסטינים על 16 הרוגים מירי בעימותים עם צה"ל בגבול וכ- 1,400 נפגעים, בהם פצועים קשה. הפלסטינים דיווחו שאחד מההרוגים הוא ג'יהאד אחמד פארינה, רב-סרן במשטרת עזה ומפקד בחטיבת עזה של החמאס. הפלסטינים דיווחו כי צה"ל תקף גם בירי ארטילרי עמדה השייכת לחמאס. חמאס

אישר שחמישה מההרוגים הם אנשי הזרוע הצבאית שלו. צה"ל והשב"כ פרסמו רשימה שמית של 10 מההרוגים שזוהו כ"מחבלים בעלי רקע פח"עי מובהק" בזרוע הצבאית של חמאס ובארגוני טרור אחרים. גופות שניים מההרוגים נמצאות בידי צה"ל.

לאחר המהומות איתר צה"ל תיק מלא בבקבוקי תבערה בסמוך לגדר המערכת. בלילה שבין 30 במרץ ל-31 במרץ בוצע ירי של שלושה פצמ"רים לעבר כוח צה"ל, ובתגובה צה"ל תקף עמדה של חמאס. בשעות הלילה זיהו בצה"ל ירי רקטה ממרכז הרצועה לעבר ישראל. על פי הידוע, הרקטה נפלה בשטח הפלסטיני.

תגובות

דוברים בהנהגה בישראל ובהנהגה הפלסטינית התייחסו לאירועים:

- ראש ממשלת ישראל, בנימין נתניהו, שר הביטחון אביגדור ליברמן ויו"ר האופוזיציה יצחק הרצוג גיבו את חיילי צה"ל, ואמרו שהם פעלו כראוי בטענה כי האשם בהרוגים הוא חמאס, שמנצל באופן ציני את האזרחים.
- יו"ר הרשות הפלסטינית אבו מאזן הטיל את האחריות על ישראל, וברשות הוכרז על שלושה ימי אבל לנוכח ריבוי ההרוגים.
- אסמאעיל הנייה, ראש הלשכה המדינית של חמאס, אמר: "אנו אומרים לעולם שצעדת השיבה הייתה פעולה לא אלימה ותרבותית שהשתתפו בה נשים ונערים, פעוטות וקשישים. על העולם החופשי לשאת באחריות להוביל את הנהגת הכיבוש אל בתי הדין הבינלאומיים. צעדת השיבה היא האירוע הגדול ביותר ויום מהולל בדברי ימי פלסטין והעמידה האיתנה והבלתי אלימה. העם שלנו לא יכול לשאת בהימשכות המצור על עזה וביום שישי האחרון עצרנו על הגבול, בפעם הבאה איננו יודעים איפה הגבול יהיה".
- שרת החוץ של האיחוד האירופי פדריקה מוגריני קראה לחקור את הרג המפגינים בעזה ולסיים את הסגר על הרצועה.
- מועצת הביטחון של האו"ם התכנסה לכינוס חירום בליל יומה הראשון של הצעדה. במהלך הכינוס הציעה כונית קריאה לחקירה עצמאית ושקופה של האלימות בעימותים והבעת צער על אובדן חייהם של פלסטינים חפים מפשע. מזכ"ל האו"ם אנטוניו גוטרש, קרא גם כן ל"חקירה עצמאית ושקופה" לאירועים, אך ארצות הברית הביאה לדחיית הצעה זו.
- חקירה שכזו התרחשה בידי מועצת זכויות האדם של האו"ם, והגיעה למסקנה כי יש בסיס להניח שצה"ל ביצע פשעי מלחמה, בדמות ירי מכוון בילדים, נכים, עיתונאים וחובשים.
- במהלך חודשי אפריל ומאי המשיכו ההפגנות ברצועה מדי יום שישי, כאשר חמאס משתלט יותר ויותר על ההפגנות שהחלו כפעילות עממית, ותוך איומים להסלמה ביום הנכבה ב-15 במאי.

14 במאי – ערב יום הנכבה והעברת שגרירות ארצות הברית לירושלים

ב-14 במאי, ערב יום הנכבה, ויום העברת שגרירות ארצות הברית לירושלים קרא חמאס קרא לאזרחי רצועת עזה להגיע להפגנות בגבול הרצועה. בין 35,000 ל-40,000 פלסטינים הפגינו ב-12 מוקדים, תוך הבערת צמיגים, ויידוי אבנים. אירעו גם הפרחת עפיפוני תבערה וניסיונות חבלה בגדר המערכת. בצפון רצועת עזה ביצעה חוליית מחבלים פיגוע ירי. כוח מגלן השיב אש והרג 8 מאנשי החולייה. מול ההפגנות על הגדר השיב צה"ל בירי צלפים ותקף באמצעות מטוסי קרב וטנקים מספר חוליות מחבלים. חיל האוויר תקף מטרות של חמאס, בהן מחנה אימונים בג'באליה.

כתוצאה מהירי הישראלי נהרגו 61 פלסטינים, 24 מהם אנשי חמאס. 1,200 נפצעו ועוד רבים סבלו משאיפת גז מדמיע. במהלך היום זומן ראש הלשכה המדינית של החמאס, איסמעיל הניה, למצרים ונדרש לפעול להרגעת הרוחות ולהפחתת עוצמת המחאה. היה זה היום הקטלני ביותר ברצועת עזה מאז מבצע צוק איתן.

תגובות

מספר הנפגעים הרב ביום זה הביא לתגובות בינלאומיות אחדות:

- בריאיון לתחנת רדיו מקומית, הטיל ראש ממשלת אוסטרליה מלקולם טרנבול את האחריות למות המפגינים על חמאס, ואמר כי הארגון מחפש עימות ומתגרה בצה"ל.
- טורקיה גינתה את ישראל בחריפות, הכריזה על שלושה ימי אבל והחזירה את שגרירה מישראל ומארצות הברית. למחרת גירש רג'פ טאיפ ארדואן את שגריר ישראל בטורקיה. בעצרת של הארגון לשיתוף פעולה אסלאמי שנערכה באיסטנבול ב-18 במאי אמר ארדואן כי "אין כל הבדל בין הזוועות שעמן התמודד העם היהודי באירופה לפני 75 שנה לבין הברוטליות שבפניה עומדים אחינו בעזה". באותו יום רבבות טורקים הפגינו באיסטנבול נגד ישראל.
- דרום אפריקה החזירה אף היא את שגרירה מישראל.
- בדיון במועצת הביטחון ב-15 במאי גיבתה שגרירת ארצות הברית ניקי היילי את ישראל וגינתה את חמאס ואת הצביעות האנטי-ישראליות של המגנים את ישראל. ב-18 במאי החליטה מועצת זכויות האדם של האו"ם על הקמת ועדת חקירה שתחקור את "הפרות זכויות האדם והחוק הבינלאומי בשטחים הפלסטיניים הכבושים" תוך התמקדות בעימותים בגבול רצועת עזה.
- ב-28 במאי בשעה 19:50 נשמעה אזעקת צבע אדום בשדרות. בעקבות ירי נק"ל 15 תרמילים נפלו בעיר.

יום הסלמה ומטחי ירי תלול מסלול על עוטף עזה

בבוקר 29 במאי, בשעה 7:00, ירה הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני מטח של 25 פצצות מרגמה אל עבר יישובי עוטף עזה, בתגובה על מותם של שלושה מפעילי הארגון יומיים קודם לכן. מרביתן יורטו על ידי כיפת ברזל ואחת מהן נפלה בחצר גן ילדים שהיה באותה שעה ריק מאדם. לא היו נפגעים. בצהריים (14:40) שוב ביצעו המחבלים הפלסטינים ירי תלול מסלול של רקטות (כולל רקטות ארטילריות תוצרת איראן) ופצמ"רים, כיפת ברזל יירטה ירי תלול מסלול מעל שדרות וחלקי יירוט נפלו מעל בית ספר בעיר. החל מהשעה 16:00 בערך שוב נורו מטחים של רקטות ופצמ"רים, ואזעקות צבע אדום נשמעו במועצה אזורית אשכול, מועצה אזורית חוף אשקלון, שדרות ואופקים. שישה ישראלים נפצעו קל-בינוני, חלקם בשל ריצה למחסה. מספר רקטות ופצצות מרגמה פלסטיניות פגעו במתקן תשתית של חברת החשמל המספק חשמל לרצועה וכתוצאה מכך הופסקה זרימת החשמל לחלקים נרחבים ברצועה. בערב שוב נשמעו אזעקות צבע אדום. למעלה מ-80 רקטות ופצמ"רים נורו אל עבר ישראל. במסיבת עיתונאים שנערכה בערב לקחו חמאס והג'יהאד האסלאמי הפלסטיני אחריות על הירי. ירי הרקטות נמשך גם בלילה, למרות הדיווחים שארגוני הטרור הפלסטיניים הסכימו להפסקת אש בתיווך מצרי.

בתגובה תקף צה"ל כ-40 מטרות טרור של חמאס והג'יהאד האסלאמי, בהן מנהרת טרור בדרום הרצועה ליד מעבר כרם שלום, שנחפרה במתווה ציר ה-ח', עברה דרך שטח מצרים וחדרה כ-900 מטר לתוך שטח ישראל. בשעות הצהריים המאוחרות השתלט חיל הים על ספינה קטנה מרצועת עזה שניסתה לשבור את הסגר על רצועת עזה ולחדור לישראל.

בלילה שבין 29 במאי ל-30 במאי ירי הרקטות נמשך עד הבוקר שלמחרת. רקטה ששיגרו הפלסטינים התפוצצה בנתיבות ללא נפגעים. בתקיפות חיל האוויר במהלך אותו הלילה הופצצו 25 מטרות ותשתיות טרור נוספות למטרות שהופצצו במהלך היום של ארגון חמאס.

בסך הכל שוגרו לעבר ישראל כ-200 רקטות ארטילריות ופצצות מרגמה, כאשר רבות מהן יורטו בידי כיפת ברזל.

הסלמה בעוטף ביולי 2018

ב-13 ביולי נפצע קצין בצה"ל באורח בינוני מרימון יד שהושלך לעברו במהלך המהומות על גדר המערכת. פלסטיני בן 15 שניסה לטפס על הגדר נורה למוות.

ב-14 ביולי, בתגובה לפציעת הקצין יום קודם לכן, הפציץ צה"ל שתי מנהרות טרור, אחת בצפון הרצועה (באזור בית חאנון) והשנייה בדרומה (באזור רפיח). בלילה ביצע חמאס 17-33 שיגורים תלולי מסלול, רובם פצצות מרגמה, אל עבר עוטף עזה. כיפת ברזל ביצעה 5-6 יירוטים, אין נפגעים ישראלים. בעקבות הירי הכבד פרסם פיקוד העורף הנחיות חירום לתושבי עוטף עזה. בתגובה לירי תלול

המסלול שביצעו הפלסטינים תקף חיל האוויר הישראלי 40 יעדי טרור של חמאס בעזה, בית לאהיא ורפיח וכן השמיד את בסיס המפקדה של גדוד בית לאהיא של חמאס. לטייסים ניתנה הנחיה להימנע מפגיעה בפעילי טרור ולכן מטוסי הקרב תקפו רק תשתיות ומבנים. בצהריים חידשו ארגוני הטרור הפלסטיניים את הירי הארטילרי (ירי תלול מסלול), ואזעקות צבע אדום נשמעו ביישובים רבים בעוטף עזה, בצה"ל זיהו לפחות 60 שיגורים. מאוחר בצהריים נורה כוח צה"ל, ללא נפגעים. צה"ל השיב אש לעבר החולייה וזיהה פגיעה. לפנות ערב רקטה פגעה בבית כנסת ריק בשדרות וגרמה לו נזק ורקטה נוספת פגעה בבית מגורים וגרמה לנזק ול-4 פצועים קל. חיל האוויר הפציץ מתקן אימונים רב-קומתי של חמאס במחנה א-שאטי שתחתיו הייתה מנהרת לחימה. לטענת משרד הבריאות הפלסטיני, בהפצצה נפצעו 12 פלסטינים ו-2 נערים נהרגו. בסך הכל מאז 1:00 בלילה ועד 21:30 במוצאי שבת שיגרו ארגוני הטרור הפלסטיניים ובראשם חמאס כ-210 רקטות ארטילריות ופצצות מרגמה, כ-50 מהם יורטו על ידי כיפת ברזל. אחרי 23:00 דווח שהושגה הפסקת אש בתיווך מצרים.

ב-15 ביולי קצת אחרי חצות הפרו הפלסטינים את הפסקת אש. שתי פצצות מרגמה נורו לעבר מועצה אזורית אשכול, בתגובה תקף צה"ל את עמדת חמאס ממנה בוצע הירי. מאוחר יותר כיפת ברזל ירטה שתי רקטות נוספות ששוגרו אל עבר שדרות. בבוקר נהרגו 2 פלסטינים בפיצוץ בבניין במערב העיר עזה, נסיבות הפיצוץ אינן ברורות. במהלך היום המשיכו הפלסטינים להפריח עפיפוני תבערה ובלוני תבערה ונפץ, ואלה גרמו למספר שריפות. בצהריים פרצה שריפה ליד יד מרדכי כתוצאה מבלון תבערה וכשעה לאחר מכן נשרף שדה חומוס במועצה אזורית שדות נגב כתוצאה מבלון תבערה. במהלך היום ירו כלי טיס של צה"ל מספר פעמים אל עבר חוליות מפריחי עפיפוני ובלוני תבערה, ללא דיווחים על הרוגים. לפנות ערב החליט הקבינט המדיני-ביטחוני על פרישת סוללת כיפת ברזל בגוש דן וגיוס מילואים בשל ההסלמה במצב.

ב-20 ביולי נמשך טרור העפיפונים, הבלונים וההצתות. אחר הצהריים בוצע ירי צלפים על ידי כוח פלסטיני (עם רובה שטייר HS 50 בקליבר 0.5 אינץ') לעבר כוח צה"ל והרגו חייל - החלל הישראלי הראשון שנפל כתוצאה מאש עוינת באזור מאז מבצע צוק איתן. בתגובה תקף צה"ל בירי טנקים וכלי טיס שמונה עמדות חמאס. לפנות ערב הופעל מטען חבלה אל עבר כוח צה"ל. לפי הדיווחים הפלסטיניים, נהרגו ארבעה ונפצעו כ-120 בתקיפות צה"ל. בסביבות השעה 20:00 החל חיל האוויר הישראלי בתקיפה נרחבת ברצועת עזה. בתקיפה הושמדה מפקדת גדוד זייטון של החמאס ו-15 מבנים בה. בסביבות 20:37 החלו להישמע אזעקות צבע אדום ביישובי עוטף עזה. זוהו 3 שיגורים, מהם 2 יורטו על ידי כיפת ברזל. צה"ל המשיך בתקיפות, ומאוחר יותר השמיד חיל האוויר הישראלי גם את מפקדת גדוד ח'אן יונס של החמאס ו-25 מבנים בה, בהם מחסן כלי טיס בלתי מאוישים ותשתיות טרור תת-קרקעי. בגל התקיפה השלישית השמיד חיל האוויר את מפקדת גדוד אל-בורייג' של חמאס. בסך הכל הושמדו 60 מבני טרור. קצת אחרי חצות, בעקבות לחץ כבד של מצרים, הושגה הפסקת אש.

לדברי גורם בכיר, חמאס התחייב להפסיק עם טרור העפיפונים, הבלונים וההצתות.

אוגוסט 2018

בליל 9 באוגוסט נמשך ירי רקטות לעבר ישראל מיום קודם. בחצות תקף כלי טיס של צה"ל כלי רכב פלסטיני ששימש לשיגור רקטות. בתקיפה נהרג איש חמאס שהיה קרוב משפחה של מפקד בכיר בחמאס. בהמשך הלילה תקף חיל האוויר הישראלי כ-140 מטרות של חמאס. במשך הלילה ובבוקר נורו מטחים של 80 רקטות לעבר נתיבות, כרם שלום ועוטף עזה. מוקדם יותר התפוצצה רקטה במפעל, באירוע יש פצועה קשה ופצוע קל. בסך הכל בוצעו 180 שיגורים ביממה זו. בבוקר צה"ל תקף עוד מספר מטרות חמאס וחסיל חוליית משגרי רקטות.

המשא ומתן בין ישראל לחמאס, בתיווכה של מצרים, הוביל לרגיעה מסוימת, שבעקבותיה פתחה ישראל את מעבר כרם שלום לכניסת סחורות לרצועת עזה, והרחיבה לתשעה מיילים ימיים את האזור המותר בדיג לדייגי רצועת עזה.

אוקטובר 2018

ב-17 באוקטובר בשעה 3:40 בלילה שוגרו מרצועת עזה שתי רקטות ארטילריות לעבר ישראל. רקטה אחת פגעה ישירות בבית בבאר שבע, פצעה 6 בני אדם קל וגרמה נזק כבד למבנה. הילדים ניצלו הודות לתושיית האם שפינתה אותם לממ"ד. רקטה שנייה נפלה בים בסמוך לגוש דן. בבוקר הפציץ חיל האוויר הישראלי כתגובה 20 מטרות בעזה, בהן מנהרת טרור של חמאס בדרום הרצועה. בבוקר החלו הפלסטינים בירי תלול-מסלול אל עבר עוטף עזה ונשמעו אזעקות צבע אדום בגזרה. בסמוך לשעה 9:00 תקף חיל האוויר חוליית משגרי רקטות, מחבל אחד נהרג ו-4 נפצעו. לצמצום אחריות חמאס לשיגור הרקטות פורסמה ההערכה שהרקטות הופעלו עקב מכת ברק.

ב-27 באוקטובר שיגר הג'יהאד האיסלאמי הפלסטיני (גא"פ) 34 רקטות לעבר ישראל. כ-13 יורטו על ידי כיפת ברזל והשאר נפלו בשטח פתוח. בתגובה הפציץ חיל האוויר בלילה 87 מטרות טרור ברצועת עזה. בין השאר נהרס בניין בן ארבע קומות, ששימש מטה של מנגנון הביטחון הכללי של חמאס. בעקבות מטח נוסף בבוקר הפציץ חיל האוויר 8 מטרות טרור של הגא"פ. בכל התקיפות לא היו נפגעים לפלסטינים. לדברי דובר צה"ל, ירי הרקטות נעשה בהוראת סוריה ואיראן, ישנם פרשנים ישראלים ששללו קביעה זו.

נובמבר 2018

ב-11 בנובמבר נכנס כוח מיחידה מובחרת של צה"ל לאזור ח'אן יונס, ובהתקלות עם מחבלי חמאס נהרגו קצין צה"ל בדרגת סגן-אלוף ושבעה מחבלים, בהם מפקד גדוד ח'אן יונס בגדודי עז א-דין אל-קסאם. מטוסי חיל האוויר תקפו באזור לשם סיוע לכוח הקרקעי. בעקבות התקרית נורו עשרות רקטות לעבר יישובי עוטף

עזה. כיפת ברזל יירטה כמה מהן, והירי הוביל לביטול הלימודים בעוטף עזה ולהשבתת הרכבת בקו אשקלון-באר שבע.

ב-12 בנובמבר בשעות אחר הצהריים החלו ארגוני הטרור הפלסטיניים בירי כבד של רקטות על עוטף עזה, שדרות, נתיבות, אשקלון, מועצה אזורית הר חברון, קריית גת ואזור ים המלח. במשך היום ועד חצות ביצעו המחבלים כ-400 שיגורים של רקטות ופצמ"רים, עשרות מהם יורטו על ידי כיפת ברזל. מירי הרקטות נפצעו למעלה מ-20 אזרחים ונגרם נזק למספר בתים. כמו כן שיגרו מחבלי חמאס טיל נגד טנקים על אוטובוס ופצעו קשה חייל ישראלי. בתגובה לירי הכבד תקף חיל האוויר הישראלי למעלה מ-70 מטרות טרור, בהן נהרגו 3 פלסטינים, וכן הפציץ את תחנת הטלוויזיה של חמאס. בעקבות המשך הירי כבד בוטלו הלימודים גם באשקלון, אשדוד, באר שבע וחבל לכיש.

ב-13 בנובמבר המשיך הירי על ישראל. פגיעה בבניין באשקלון גרמה להרוג פלסטיני, פצועה אנוש ופצועה קשה. במהלך הלילה תקף חיל האוויר 80 מטרות טרור נוספות, בהן: מנהרת טרור התקפית, מטה המודיעין הצבאי של חמאס ומטה לביטחון פנים של חמאס. בבוקר השמיד חיל הים הישראלי מספר כלי שיט של הכוח הימי של חמאס, וכלי טיס ירה מהאוויר בחוליית משגרי רקטות והרג את אחד מאנשיה. כמו כן, חיל האוויר השמיד 4 רבי-קומות בעזה. בשעות אחר הצהריים הושגה הפסקת אש בתיווך מצרים.

מרץ 2019

ההסלמה החלה בעקבות ירי רקטות M-75 פלסטיניות, בשתי תקריות שונות, על מרכז ישראל. בתגובה תקף צה"ל מטרות טרור רבות ברצועת עזה, בהם מנהרות תת-קרקעיות ובנייני מטה של חמאס. בתקיפות נהרגו 5 מחבלים פלסטיניים. מירי הרקטות הפלסטיני נפצעו מספר אזרחים ישראלים ונגרם נזק לרכוש.

מאי 2019

בתחילת מאי 2019 התרחשה הסלמה נוספת, שכונתה "גן סגור". במהלך ההסלמה שיגרו המחבלים הפלסטינים כ-690 רקטות, טילי נ"ט ופצצות מרגמה אל עבר ישראל, כאשר טווח הירי נע מבאר שבע בדרום, דרך עוטף עזה ועד לאשדוד ויבנה בצפון. בתגובה תקף צה"ל מטרות טרור רבות, רובן של חמאס אך גם של הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני, ברצועת עזה ובעיקר בלב העיר עזה. בין המטרות שהושמדו היו מספר בניינים רבי-קומות ששימשו כמטות של הזרועות והיחידות השונות של חמאס. בהסלמה נהרגו ארבעה אזרחים ישראלים וכ-25 פלסטינים, מתוכם לפחות 19 מחבלים. איש הכספים של חמאס, שהיה פעיל בהברחת כספים מאיראן, חוסל בסיכול ממוקד.

ספטמבר 2019

ב-6 בספטמבר 2019, במהלך ההפגנות על הגדר, נורו למוות 2 פלסטינים, אחד מהם נער בן 14. כתגובה נורו בלילה 5 רקטות כאשר אחת שנפלה בשטח פתוח

בשדרות. כתגובה לירי צה"ל תקף מספר עמדות צבאיות ברצועת עזה. יום לאחר מכן ב-7 בספטמבר רחפן חצה מרצועת עזה לשטח ישראל והטיל מטען על ג'יפ צה"לי ללא נפגעים. בתגובה צה"ל תקף עמדה צבאית ברצועת עזה. ב-8 בספטמבר נורו 2 רקטות, אחת מהם נפלה בשטח פתוח בישראל. יומיים לאחר מכן, במהלך ביקורו של ראש הממשלה, בנימין נתניהו, באשדוד, נשמעו אזעקות צבע אדום בערים אשדוד ואשקלון. במהלך אירוע זה נורו 2 רקטות שיורטו על ידי מערכת כיפת ברזל, וראש הממשלה בנימין נתניהו פונה בזמן נאומו באשדוד.

הרוגים ופצועים

מאז ה-30 במרץ 2018 ועד אוגוסט 2019 נהרגו 308 פלסטינים ברצועת עזה, מהם 212 בהפגנות האלימות על גדר המערכת.

על פי נתונים וניתוח של מרכז המידע למודיעין ולטרור שבדק את התפלגות ההרוגים במהומות על גדר המערכת, נכון ל-16 בינואר 2019 כ-50% מהם (97 הרוגים) מזוהים עם חמאס, כ-20% עם פתח, כ-10% עם ארגונים אחרים, וכ-20% חסרי השתייכות ארגונית. כ-30% מההרוגים השתייכו לזרועות צבאיות של ארגוני הטרור, מתוכם 45 הרוגים הם פעילי הזרוע הצבאית של חמאס, 6 פעילי גדודי חללי אלאקצא של פתח ו-6 של הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני.

מחבלים רבים נהרגו בניסיונות פיגוע ליד הגבול ובהפגזות צה"ל על עמדות חמאס. מחבלים נהרגו גם בתקיפות אוויריות של צה"ל, שבאו בתגובה לסבבי הסלמה וירי רקטות על עוטף עזה.

מניין הפצועים בקרב הפלסטינים בעזה עמד על כ-20,000, כמחציתם פעילים בארגוני הטרור.

החמאס משלם למשפחות ההרוגים והפצועים: 3,000 דולר עבור כל הרוג, 500 דולר עבור כל פצוע קשה, ו-200 דולר עבור כל פצוע בינוני.

במהלך העימותים ישראל איבדה שני חיילים: אחד מירי צלף פלסטיני בעימותים על גדר המערכת, והשני במבצע יזום של יחידה מיוחדת של צה"ל שנחשף. בחודש מאי 2019 נהרגו 5 אזרחים ישראלים: 4 מהם מירי רקטות פלסטיניות ואחד מפגיעה ישירה של טיל נ"ט מדגם קורנט ברכבו.

ב-15 באפריל 2018 עתרו לבג"ץ מספר ארגוני שמאל ובהם האגודה לזכויות האזרח, יש דין, גישה, המוקד להגנת הפרט ועדאלה, בדרישה להוציא צו שיאסור ירי על מפגינים שלטענתם אינם מסכנים את חיי החיילים במהומות על הגדר ברצועת עזה. בתשובתו לבג"ץ טען צה"ל שיש לדחות על הסף את העתירה הן משום שהירי חוקי לפי החוק הישראלי והדין הבינלאומי, והן משום שהעותרים הציגו תמונת מצב מסולפת כאילו מדובר ב"אירועים אזרחיים מובהקים" ולא במהומות אלימות שבחסותן מתבצעים פיגועי טרור מסכני חיים. בג"ץ קיבל את עמדת צה"ל ודחה את העתירה פה אחדובין השאר נימק:

"בהתרחשויות שמתוארות – אין מדובר במחאה עממית, או ספונטנית רגילה, מה גם שהפרות הסדר האלימות, מושא העתירות, יצרו לפרקים סכנה ממשית וקרובה לחייהם ולשלמות גופם של כוחות הביטחון ותושבי ישראל – סכנה, אשר התעצמה והחמירה עקב פעולות הטרור שבוצעו מתוכן ובחסותן. הפרות הסדר האלימות אורגנו, תואמו והוכוונו על-ידי חמאס, שהוא ארגון טרור המצוי בעימות מזוין עם ישראל. בתוך כך ניתן לומר כי חמאס ביקש להפיק תועלת צבאית מפריצה אפשרית של המכשול הביטחוני, באופן שגם היה מסייע לחדירת מפגעים לישראל. כדי לקדם מטרה זו – חלק לא מבוטל מהמשתתפים באירועים האלימים ומהנפגעים היו פעילים בארגון החמאס, לרבות מנגנוני הצבאיים, ואלה נשלחו כדי להפר את הסדר והביטחון והונחו לשלהב את ההמון, לעודד את התקדמותו לשטח ישראל, להוביל לפריצת המכשול הביטחוני ולבצע פיגועים."]

פיצוי בהתאם לתקנות מס רכוש וקרן פיצויים

בגין הנזק הישיר (שריפת שדות, נזק לרכוש מירי רקטות ופצמ"רים) שנגרם ליישובי עוטף עזה ניתן, כמקובל, פיצוי בהתאם לתקנות מס רכוש וקרן פיצויים. ב-10 ביוני 2018 הודיעה רשות המיסים על מתן פיצויים למי שעיסוקו בענף המלונאות ויחידות אירוח, בשל נזק עקיף בגין ביטולי הזמנות בתקופה 29 במאי 2018 עד 2 ביוני 2018.

הממשלה נמנעה במשך כל התקופה מהכרזה על מצב מיוחד בעורף והכרזה על יישובים כיישובי ספר, צעדים שהיו מאפשרים מתן פיצוי נרחב יותר לתושבים הנפגעים, כגון פיצוי על אובדן ימי עבודה. בדצמבר 2018 אישרה ועדת הכספים תקנות למתן פיצוי בשל נזק עקיף כגון אובדן שעות עבודה.

ההסברה והמערכה התקשורתית בעת העימותים

סיקור העימותים באמצעי התקשורת בעולם כלל ביקורת על ישראל, שהגיעה לשיאה ב-14 במאי, בעקבות הריגתם של יותר מ-60 פלסטינים. גם מדינות אחדות מתחו ביקורת על ישראל, ובלטו בכך טורקיה ודרום אפריקה, שהחזירו את שגריריהן מישראל. ארגוני זכויות אדם ישראלים ובינלאומיים, כולל בצלם, ואמנסטי אינטרנשיונל, גינו את ישראל על הרג הפלסטינים.

תוצאות אלה הובילו לביקורת על יעילות ההסברה הישראלית.

ב-28 בפברואר 2019 ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם פרסמה את ממצאיה לפיה 183 פלסטינים נהרגו באירועים ממרץ עד דצמבר 2018, בהם 35 ילדים, אשה, שני עיתונאים ושלושה פרמדיקים. על פי חברת הוועדה שרה חוסיין, ירו חיילי צה"ל בכוונה בילדים ועיתונאים. מסקנות הדו"ח הן כי ייתכן ופעולות צה"ל מהוות פשעי מלחמה, ואף פשעים כנגד האנושות. בנימין נתניהו דחה את הדו"ח על הסף ואמר כי הוא צבוע ושקרי. השליח האמריקאי למזרח

התיכון, ג'ייסון גרינבלט, דחה את הדו"ח, גינה את מועצת זכויות האדם והטיל על
חמאס את האחריות לאלימות בגבול.